

Միութիւնս հրատարակու թեան
տալով Կովկասի հայ կամաւորներու
ի նպատակ հանդանակու թեան եր-
րորդ ցանկը, իր շնորհակալու թիւն-
ներ կը յայտնէ հեռաւոր և մօտա-
ւոր այն բոլոր նուիրատուննիւն ու

ընդ այս ցուրտ ձմեռն օրերուն չեն մոռնար մեր կարիճ կամաւորները որ անպատմելի տոկոսներով հեռու թեան հրաշալի ապացոյցները կուտան: Միութենայի վարչապետը տալայ և լոկալայի հարկերու առաքման ձեռնարկին վերաբերող յուսայ երկ-րորդ անգամ մը եւ կորիկի գումար մը հասցնել թիֆլիսի «Աշխատին Բիրոյ»-ին, ինչպէս առաջին առ-թով զրկեց 600 բարի (1175 ֆր.)

Պէտք է տրամալ գումար հաշարե-րելու համար երբ մեր քաջարի եղ-բայրներ իրենց կեանքը կը զոհեն թեան կոխն է այս պէտք է այժմ տալ անոր:

Ի զիմաց վարչութեան Մ. Հ. Ե. Միութեան

Ատենապետ
Արշակ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Ատենադպիր
Պետրոս ՉԱՄԱՐԵԱՆ
(Կնիք)
Հ. Ե. Միութեան

Ի ՆՊԱՍ
ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՌՈՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

Գ. ՅԱՆԿ

Տեսք	Ինկ. նոյ. դեկ. յուլ.
Մ. փորձագետան	» 5
Գր. փամբագետան	» 10
Եր. Թորոսեան	» 10
Ե. Թ.	» 6
Եր. Թ.	» 6
Խորէն Գազանճեան	» 10
Արշակ Թորոսեան	» 10
Սեդրակ Գազարեան	» 3
Հրանդ Թեղեղեան	» 6
Պետրոս Զամարեան	» 4
Սահակ Յանսեղեան	» 10
Գաբրիէլ Թեղեղեան	» 5
Վրդ. Թեղեղեան	» 3
Գ. Հայրուհեան	» 20
Նշան Եաշոեան	» 4
Խորէն Գր. Ե. Յանսեան	» 5
	117

Նուիրատուները

Ոմն Հոյանտալան Հնդկան-տանէն	109
Կ. Բ. Պրայմընէն (Անգլիա)	13,70
Հայ ազգասէր Տիկին մը Պրայմընէն (Անգլիա)	27,40
Կարտանէն Արախով ձին-ճեան	2

Թիւնիզէն Տ. Կիւրեղ Պալմատանի (Շապին Գարաֆալարի) ջանքով իր ընտանեկան շրջանակին մէջ հանգանակուած

Տիկ. Սանդուխտ Պալմատան	20
Կիւրեղ Պալմատան	60
Յովակիմ Պալմատան	30
Խաչատուր Սիմասեան	30
Մամբրէ Պալմատան	20
Հ. Մարկոսեան (Կ. պօլսեցի)	20
	449,10

Բ. ցանկի գումար (Տեանել Արմէնիա 1.Ա. 20 Թիւ)	1.300
Համագումար ֆր.	1.749,10
	=====

Մարտի 28 յուլ. 1916

Մարտի 28 յուլ. 1916
Միութեան
Գանձապահ
Գաբրիէլ ՔիշիճԵԱՆ
(Pâtisserie)
4, Place St.-Michel, 4
MARSEILLE

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻՍԷՆ

Ինտան, 19 յուլ. 1916
Անգլիոյ մամուլը
Եւ Հայաստանի արհեստը

Այսօր շարունակելով Արմէնիայի թղթագրութիւնը, հարկ կ'ըզամ տա իրողութիւնը մասնաւոր ընկերութեան անունով որ ինքզինք աշխարհիս ճանչցանք ուղե-թուրք կառա-վարութիւնը, անոր ընդգրկած ու հետեւած յաւերթական ուղղութեան շարժառիթին վրայ յատակ գաղա-փար մը չեն կազմած մեր ազգային գործիչներէն շատեր և սխալ շաւիղ-ներու մէջ մանկելով այլանդակ տե-ստ թիւներ յայտնած են: Գործուած սխալմունքները կը բղիթին, աւելի հեռուն չերթալով, այս քառասուն տարիներու մէջ հայկական ինքնուրոյն նկատմամբ տեղի ունեցած անցու-դարձին վրայ հարկ կ'ըզամ տեղեկու-թիւնը չունենալէ և հետեւեալ սը-խալ ենթագրութիւններու հետեւէ:
Իսկ միւս կողմէ, անդ լիակա՛ն մամու-լին մէջ հայկական ինքնուրոյն վրայ գրող մասնագէտներ իրենց ճիշդ տեղեկութեան և մեծ անհատ-կան շնորհքով մէջ իրենց ունեցած փոր-ձառութեամբը, ինչպէս որ արդէն այս սխալներուն մէջ ցոյց տրուած է, պէտքին համեմատ պատշաճ բա-ռերով իրաց ճիշդ և յստակ նկարու-ղութիւնն ըրած միջոցին մեզի ալ յաւ գասեր կուտնդեն նոյն իսկ մեր այս տառապանքի ու շարժումների օրերուն մէջ, Գուցէ մեր շարիքնե-րը մեր կրթութեան թերութիւննե-րէն կը բղիթին, Հեղինակին մէկը կը-սէ թէ կրթութեան գիտութիւնները երեք լինելու են. առաջինը՝ նկարա-գիր, երկրորդը՝ յստակ խորհրդա-ստիքութիւն և երրորդը՝ իրերու տեղեկութիւն. ու ցոյց կուտայ որ ներկայ սոսկալի պատերազմի ըն-թացքին նայելով Անգլիացիք առա-ջին գիտութիւն մէջ իրենց կրթու-թեան ներկայ դրութեան հետեւն-քով ընդհանրապէս յայտը եղած են, իսկ ոչ այնչափ միւս երկուքին մէջ:

Վերոյիշեալ կարգէն է Տէլի Թե-լիքաֆի նոյ. 29 թիւին մէջ հրա-տարակուած ոչազգաւ խմբագրա-կան յօդուածը որ հիմնուած է Լորտ Պրայի նամակին վրայ որուն թարգմանութիւնը տուած է մ. Ար-մէնիայի 1915 զեկտ. 29 թիւին մէջ: Այս յօդուածին ալ թարգմանու-թիւնը տալէ առաջ պէտք է յիշա-տակել որ 1894 թ. Սասունի կոտ-րածին պարագաներուն նկատմամբ մեծ պիտութեանց կողմէն 1895 թ. բացուած քննութեան արժիւն այս

մեծ թերթի կողմէն Տօքթոր Տի-լոն (Dr. Dillon) իբր իւր մասնաւոր թղթակից-գործակատար զնաց Հո-յաստանի սահմանները և ամբողջ երեք ամիս, եթէ ոչ ամէնի, զրեց այդ կոտորածի մանրամասնութեանց վրայ և այս եղանակաւ Տէլի Թե-լիքաֆի տէրը Լորտ Պրայն (Lord Burnham) որ իբր մէկ շաբաթ առաջ իւր 82 տարեքին մէջ հոգին աւանդեց, ջա-նաց Անգլիոյ հանրային կարծիքը արթնցնել արդարութեան սանա-կոյն լինելուն և Պէրլինի դաշինքէն զինող Անգլիոյ պարտականութեան անհիմն, հարկ կուտ տեղեկու-թիւնը ի վեր Տօքթոր Տիլոն-ը որ զհետէ Արեւիկան գործոց մաս-նագէտ երեւելի հրապարակագիր մը դարձաւ:

Ահա տալիս Տէլի Թե-լիքաֆի իւր մ. թղթականին թարգմանութիւնը:

ԱԶԳԻ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒՄԸ

Լորտ Պրայի շաբաթ օր հրատա-րակուած իր նամակաւ անգամ մը ալ ուշադրութիւն հրաւիրեց այն տակալի անգթութիւններուն վրայ որ թուրքերը Հայաստանի մէջ կը գործադրեն: Այս հին պատմութիւն մէջ որ միշտ կը նորոգուի մանա-ւանդ որ ասկէ քառասուն տարի ա-ռաջ «Հայկական ինքնուրոյն ծագե-լով ուշադրութիւն գրաւեց: Այսու ամենայնիւ, կերելի թէ զարհուրելի ողբերգութեան իւրաքանչիւր կրկ-նութիւնը կը ծագայէ անոր մանրա-մասնութեանց ահագին տխուրութիւ-նը շնչառելու: Ամենավերջին զէպքե-րը, որ Սեփրիկան Յանձնաժողովի և անկախ ակա՛նաւորներու հաղոր-դած վկայութեանց վրայ հիմնուելով կը պատմէ Լորտ Պրայի, պատմու-թեանց մէջ շատ քիչ անգամ նմանը տեսնուած վայրագ դաժանութիւն ներու թուարկութիւն ու պատկերա-ցում մէջ որ մարդուս արեւնը կը ստեղծէ: Ասկէ պահ մը առաջ Լորտ Պրայի Լորտերու խորհրդա-րանին մէջ պատմեց ինչ որ հետա-զօտելով իմացած էր, և այժմ իւր յստալ ըրած նոր վկայութիւնը կը թափ ապացոյցանել թէ թուրք իշ-խանութիւնները ուրիշ նպատակ չու-նին, այլ միանգամ ընդմիշտ հայկական ցեղը ամբողջովին ընաթիլ ընելու: Ասկէ շատ տարիներ առաջ, Սալթան մը (Ապաիւր Համիտ ըսել կուզէ) յոյ-տարարեց որ «Հայկական ինքնուրոյն լիբերալներու միակ միջոցը Հայերը վերջացնելն է: Եւ այս ամենավեր-ջին ձեռնարկութիւնը, որ կենթադ-գրենք թէ Միութեան և Յաւաջ-գիմութեան Յանձնաժողովին կողմէն վաւերացուած է, որդ շնական և ա-րիւնարբու ասացուածին ճիշդ ող-ջին համաձայն գործուած է: Թը-ւականէս քօան տարի առաջ Տօքթոր Տիլոն (Dr. Dillon) Տէլի Թե-լիքաֆի սխալներուն մէջ գծագրեց 1895 թ. (1894 թ. ըսել կուզէ) Հայոց վրայ գործադրուած խմբագրութեանց յի-շատակելի պատկերները: Այս պատ-կերներէն մի քանին այսօր ալ կա-

րելի է վերադառն հրատարակել իբր քօա առ բառ ներկայացուցներ այն արարքներուն որ այսօր փոքր Սիւի մէջ տեղի կուենան: Կը տեսնենք թուրքին անողորմ վայրագութիւնը որ չքաւակա՛նաւորով իւր ինչպէս կանգնող զաջանային իմացներովը, քորդ մարդապանները կարձակէ անողնական Հայերուն վրայ: Կը տեսնենք թիւրք կառավարաց նոյն քարասիրտ անտարբերութիւնը, ան-մեղ ազգ մը անհետացնելու նոյն յի-մար վտանքը: Եւ որովհետեւ ասոնք քրիստոնեայ են և կամ որովհետեւ կը կատարուի որ ասոնք յեղափոխա-լի իշխանութիւն ունենան, անոնք զանեք ճիշդ միեւնոյն ապացոյցնե-րը որ Տօքթոր Տիլոն յաջողեցաւ ձեռք բերել «Թէ հաւածական շար-ժուած իւր ամբողջութեամբ Կ. պօլ-սոյ մէջ թուրք իշխանութեանց կող-մէ կը պատրաստուի ու կը կազմա-կերպուի և թէ ասոնք չեն վարանիր աքսորելու կամ հեռացնելու դաւա-ռական կառավարիչներէն բոլոր ա-նոնք որ գթութեան կամ մարդա-վայել քողցելութեան ո՛րէն նշան ցոյց կուտան: Գայով պատմութեան մանրամասնութեանց, ասոնցմէ շա-տերը այն աստիճան պիղծ ու զա-գիր բաներ են որ գրեթէ անկարելի է զանեք տպել:

Մըսաբը Թոյնիպի «Հայ իւրժ-ղըժութիւններ» Ազգի մը սպաննու-մը» անուամբ հրատարակած գըր-քովը կարգալէ յետոյ, անկարելի է յիշատակել թէ Ռուսիոյ Անգրա-կովկասի սահմաններէն մինչև Արա-րիա մարդապանութիւն, բռնաբա-րութիւն և վայրագ ստիպանքի կիր-քեր կը գործադրուին առանց ար-գելի և առանց վրէժի ողբութեան մինչդեռ թուրքին բարեկամը եղող Գերմանիան անհոգ անտարբերու-թեամբ կը նայի ասոնց:

Այս վերջինը այնպիսի կէտ մ'է որ անկարելի է անոր վրայ շատ յա-ճախ չնշանել: Եթէ Պէրլինը Օսմա-նեան կայսրութեան հետ ամուս դա-շինքով կապուած է և մասամբ դի-ւանդալիստներն և ամբողջապէս զին-ւորականութեամբ այժմ Կ. պօլսոյ մէջ տիրող կառավարութեան վերա-հակողութիւնը իւր վրայ առած է, ուրիշն բացորոշապէս ինքզինք պա-տախանաւոր ըրած է փոքր Սիւի մէջ Լէնինի փաշաի և Միութեան ու Յանձնաժողովի Յանձնաժողովի կատարած գործերուն համար:

(Շարունակելի)

Կ. ՅԱՆՈՒՅԵԱՆ

Ա. Զ. Դ.
Գաղթական Հայերի գիւրութեան համար՝ Ս. Ռիւնիա թերթը հատով կա-րելի է ստանալ նաե Տիար Պօլոս Հաճընեանէ. (23, rue Belsunce), Նոյն տեղ կը ծախուին նաե Մ. փորթու-գալեան հրատարակութիւնները ի-րենց սովորական գիններով որոնք նշանակուած են գրքերին վրայ:

Թիֆլիս, նոյ. 26 9 ղեկա. 916

Հայ գաղթականները ամէն տեղ կերելին Ամեն ոք կը ճանչնայ զա. նոնք որոնք կը կրեն մայր գաւա. ռին մնացորդ քուրջերը և անոնց մէջ ծրարուած տխրոյթ կամ մեռնե. լու վրայ եղող մանուկը:

Ուրիշ ազգերէ գաղթականներ ալ կը հասնին Կովկաս. Հայ գաղթա. կանները անոնց ամենուն մէջ կը յատկորոշուին. ոչ թէ միայն ար. անոնք ալ հոգեկոյն:

Այլ մը չէ մնացած Հայ գաղթակա. նին մէջ չի խորտակուած, որ գէթ անով իր անթախիծ պատկերը մերթ ցոյց տար:

Այն որ հայ է Կովկասի մէջ գաղ. թականով կը հետաքրքրուի, կը խօսի, կը բարեգործէ, կը ձանձրա. նայ և կամ կը նեղուի: Պաշտօններ ալ կան գաղթականներէն, որոց իւրաքանչիւրը իր տեսակէտովը, ըլլայ հրապարակագրութեան մէջ, ըլլայ սարևական խօսակցութեանց մէջ, շատ կ'ու տեսակէտէն կը բան. բառէ գաղթականութիւնը, չի կըր. նար հասկնալ թէ « ախր, երբ վան կոտորած տեղի կ'ունենայ, որոնք (գաղթականները) ինչու զէպի թիւրքերոյ ներսերը չեն փախչիր և զէպի Կովկաս գալիս են... » Կով. կասի գիւղացիներն ալ կ'սկսին տա. կաւ թանգութեան ետեւէն գաղ. թականներէն երես դարձնել, իսկ օգնող հաստատութիւնները չհամա. բաշխեցան գեւա. Ահա այսպէս է մեր ազգային կեանքը՝ գաղթակա. նութիւնով շարունակ ներկայովը:

Կովկասի գիրքերուն վրայ յառաջացող ուսւ բանակին հեա, առանց բուք ու բորանին նայելու, կը վերադառնան և վերադառնալ կուզեն մեր փախստական երկտա. սարգները... Սօսիէ 8 էրմէնին վա. նի կառավարիչ նշանակուելովը տա. կաւ յուսալի կը դառնայ նոյն շրջա. նը հաւաքուած Հայաստանի բեկոր. ներուն վերադարձը:

Այս օրերս Թիֆլիզ կը գըտ. նուին հայ պատգամաւոր պր. Միք. Պապաճանեան և պր. Լիոն Ման. թաշեան, որոց երկուքն ալ անձնա. կան և պաշտօնական գրադարմաններուն հեա չեն մտնար ազգային իրողու. թիւններով և, ի մէջ այլոց, գաղթա. կանական հոգացողութեամբ զբաղ. ՚իլ: Ամսոյ 16ին Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան գահ. լիճին մէջ պ. Մ. Պապաճանեան մերթ առսերէն և մերթ հայերէն լեզուով յայանեց այն միաքը թէ մեր ազգային բարեգործական բո. լոր հաստատութիւններուն մէջ ան. հրամայ է առաջ բերել ներքին միութեան և համերաշխութեան կապ մը ու առաջադրեց բոլորին ներկա. յացուցիչներով կազմել ընդհանուր խորհրդակցական յանձնաժողով:

Դեռ չի գործադրուեցաւ այս ցան. կալի միաքը հայ հեռաօրին: Անհա. մերաշխ գործունէութեան երեսէն շատ տեղեր նպաստի բաշխման գոր. ծը կը չեղի իր նպատակէն. և միշտ արտունջ կայ գաղթականութեան մէջ նպաստ չընդունելու կամ անկա. տար ընդունելու մտօն:

Աւարտելի է որ քաղաքացա. զինուորներու անուամբ Ամերիկայէ եկած հայ երիտասարդներու խու. բըր գնաց վան և այնտեղ պր. Տէր. մէնի իշխանութեան տակ հնազա. ղօրէն կը գործէ:

Ռուսիոյ շանակին զէպի Պիթի. լիզի ի մէջ իր ընտանիքի քանակա. ղէպի Պաշտօնատ յառաջանալը շար յայտեր կը ներշնչէ: Երկու վիլա. թին մէջ ալ բաւական թով հաստ. կոտոր հայակոյտներ ձգուած կ'ու քշուած են (Պաշտօնատ) որոնք պիտի ազատուին թրքական ճիրաններէ:

Այս օրերս սկսած է նորէն մէկ միկ հաստով Մուշի և Պիթիլիզի կողմէ փախչող Հայերու երեսուր, որոց իւ. բաւականատես պատմածները խիտ. քստմնելի են: Այժմ երեսուն կուգայ որ Գերմանները միացած Քրդերուն հետ նորահնար հայակերութիւններ ալ կը սարքեն... Իցիւ թէ ողջ Պաշտօնատ համերաշխէնք է Հայու Միութեան կուրծքը ցոյց տա. լով թշնամուն բոկ ուզէինք: Գուք քարդեցիք մեզ, բայց մենք պիտի չի Լը. մընանք... »

Թ. Ս. Ա. Ի. Ե.

ՆԱԽԱԿ ՌՈՒՄԱՆԱՆ

Ֆոքսան, 7/20 ղեկա. 1915

Սոսկալի լուրեր կը հասնին Հայ աշխարհէն՝ թէ եկող յոյն ճա. բորդներու, թէ մասահելի հեռա. գիրներու և թէ միանգամայն պաշ. տօնական ազդիւրներու շնորհիւ:

Ականատես Յոյն մը սոյն տողեր գրողին կը պատմէր թէ Տրապիզոն քաղաքի ծովափին վրայ նետուած տեսած է 8.10 սպաննուած Հայերու դիակներ և ինքն մարդկային խղ. ճահարութեանէն զրդեալ ընկեր մը գտած է որուն հետ պատահութիւն ձեռք բերելով թաղած են զանոնք փոսի մը մէջ անկարգօրէն՝ Թուր. քերէն գազանի:

Նախորդ ամսոյ 29ին Ռումանիոյ ընկերվարական և գործաւորական գաղափարներն, խուռն բազմու. թեամբ, ժողով մը գումարեցին Պուրէշ մայրաքաղաքին մէջ, ուր գանազան գիւղերէ եկած բազմա. թիւ կիներ ալ ներկայ կը գտնուէին: Երկրի ապրտատի չափազանց սղու. թիւն և անոր դարմաններու վրայ զանազան ատենախօսութիւնք լինե. լէն ետք՝ կարգն եկաւ ներկայ ան. նախընթաց պատերազմին մասնակ. ցելուն կամ չմասնակցելուն. ամէնքն

(1) Այս նամակ թէն ղեկա. 20 ամ. տաթիւ կը կրէ բայց դեռ մի քանի օր առաջ հասած է մեր ձեռք: ԽՍԲ.

ալ միանալով թեամբ փափաք յայտ. նեցին Երկրի կառավարութեան որ. պէս զի իւր չէզոքութիւն շարու. նակէ և լինի միշտ խաղաղութեան կուսակից: Միևնոյն ատեն եւրոպա. կան պետութեանց ներկայ պատե. բազմի ժամանակամիջոցին՝ սահման. ներք բանակներով զօրացնէ (որպէս ըրած է արդէն) առ ի զգուշութիւն անակնկալ զիպուածոց: Ուժգնապէս պահանջեցին նաև օրինաց նոր բա. ռիփօնութիւնք ի դիւրութիւն գոր. լիւնը: Եւրոպայի գաղափարով ապրելակերպին:

Ի վերջոյ իրենց զխաւոր գոր. ծիւներէ մին, յարգելի տօք. Ռա. քովսքին, յանուն մարդկութեան, բո. ղքօց վայրենաբարոյ թրքաց ան. մեղ Հայոց վրայ ի գործ դրած հա. կամարդկային գազանութեանց դէմ և այս աղիւս ատենաբանն ալ զա. նազան ստոյգ աղբիւրներէ առնելով հրապարակաւ կը հաստատէր թէ 850.000 (աթ հարիւր յիսուն հա. զար) անմեղ Հայեր թրքական ա. լիւնարբու սուրերուն զոհուած են վայրագօրէն և գուցէ դեռ կը շարու. նակուին այդ կոտորածներ. ի յուշ. բերաւ նաև գերմանական ոճիւրներ, գործուած Պիլճիքայի և Սերպիոյ մէջ:

Արդարեւ ամեն շրջահայեաց միտ. չեա և սոսիսե. և ինչ ներկայ

տարօրինակ պատերազմի քաղաքա. կան հանգամանքներն, անուրանալի կերպով ցոյց կուտան թէ թրքաց գործած սոյն հակամարդկային ոճ. բազործութիւնքն ըրխտունեայ և քա. ղաքակիրթ հոշակեալ Գերմանիոյ ծրա. գիրն է, զոր թրքական վայրենա. բարոյ կառավարութիւն պաշտօնա. կան կերպով անխղճօրէն և միան. գամայն կուրօրէն ի գործ կը զնէ անմեղ հայ ժողովրդեան վրայ, ա. ռանց զոնէ փոքր ինչ հեռատեսելու թէ իրեն զինակից (անշուշտ և սըր. տակից) եղող Գերմանիան ո'րպիսի հոգային ընդարձակութեան հեռա. տր հաշիւներ ունի կարգադրելու ի միաս թրքական կայսրութեան և վերջ ի վերջոյ ո'րպիսի թակարգի մէջ պիտի ձգէ թրքական կայսրու. թիւնը, ուր գտնուած բռնամիտ և հեռատես թուրքերն բողոքմամբ զիտել կուտան Սուլթանին և նորա կառավարութեան անոնց բռնած կործանարար ընթացքն և նոյն իսկ կրօնական տեսակէտով ալ, որպէս անցեալներու ուսմէն լրագիրներ կը զրէին թէ թրքաց կարգ մը կրօ. նապետներ կը բողոքեն Սուլթանին իւր կառավարութեան դէմ, մատ. անշեղով թէ « Մահմէդական կրօ. ին և անոր Ղուրանի սկզբունքն. բուն բողոքովին հակառակ են այսօրի. նակ մարդասպանութիւնք, որք ի գործ կը դրուին անմեղ Հայոց վը. բայ, 500 տարուան հաւատարիմ

ժողովրդեան մը վրայ, առանց որոյ մենք չենք կրնար ապրիլ »:

Նմանը բնաւ չտեսնուած ներկայ սարսափելի վիճակն և կոտորածնե. բըն Աստուծով մեղ պիտի տանշատ ուրախուից պատգներ և շնորհիւ մարդկութեան բարեկամ Պետու. թեանց՝ Հայ ցեղին պիտի տրուի քաղաքական այնպիսի կացութիւն մը, որով կարենայ իրաւամբ մարդ. կութեան մէջ ազատ ապրիլ:

Ահա այս է համայն Հայ Ազգի անխախտ հաւատքն, զոր միշտ սը. նուցանելով փոքր ինչ կը մխրթար. ՚ի իւր այժմեան անտանելի տառա. պանաց մէջ և այս ուրախութիւն պի. տի լինի երբ փոքր ազգաց ճակա. կատարներ վարող եւրոպական պե. տութեանց ներկայացուցիչ քաղա. քագէտներն կը բոլորուին կանանչ զրառեղանին շուրջը ի պայմանա. կնքումն աշխարհի մշտական խաղա. ղութեան: Մենք ալ դժբաղդ Հայ Ազգի հաւատարիմ դասակներէ մին լինելով՝ անշուշտ միևնոյն հաւատոյ սնուցմամբ կը մխրթարուինք, զոհ տուած լինելով մեր ծննդավայրն եղող վան քաղաքին մէջ մեր բա. բեկեցիկ և ընդարձակ գերդաս. տանն:

Մ. Կ. ՄԻՐԱՅՈՐԵԱՆ

ՆԱԽԱԿ ՌՈՒՄԱՆԱՆ

Կուն մարդիկ ծննդով հերոս, աղ. նիւ և անձնագոհ նկարագրով բայց կը մնան անյայտ իրենց համեստու. թեան պատճառով. զոհողութիւն ընելը դժուար է և դժբաղդաբար շատ քիչեր ընդունակ են ատոր. այդ պա. բազային ճմարիտ անձնուէրը, թէև համեստ, ցոյց կուտայ իր արժանի. քը, նետուելով պայքարի ասպա. բէղը:

Շատեր տարօրինակ ըմբռնում մ'ունին այս կարգի մարդոց հան. ղէպ և իրրե խենթ կը նկատեն զա. նանք: Այս խենթերէն մին էր անձ. նագոհ Միսա Գարսապէլայեանը որ ծնած է Քեմալի վարի Բագաթիճ գիւղը: Կամքի տէր ազգասէր մէկը ըլլալով ամբողջ գաւառին մէջ ծա. նօթ էր. Կովկասի հայ թաթարա. կան կոիւններուն մասնակցելով շատ քաջազործութիւններ ըրած էր, ինչպէս և իր ծննդավայրին մէջ ուր այրուեցաւ վերջերս թշնամիներու ձգած հրդեհին մէջ:

Կովկասի ընկեր հայ կամաւորնե. բէ ստացուած նամակներ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն ինձ: Այս կամաւորներ բազմաթիւ թիւրք գերիներ բռնած են, որոնց մէջ կը գտնուի Քեմալի գաւառի Սուլթրի գիւղացի ծանօթ թիւրք երիտասարդ մը որ կը պատմէ թէ ի նչպէս գործադրուած են Հայերու հանդէպ եղած խժգոնութիւնները. պատերազմի սկիզբներ թիւրք կա. ռավարութիւնը մասնաւոր ծանու.

ցումներ կը զրկէ չըջակոյ թիւրք
գիւղացիներուն որ երթան Հայերը
կոտորեն և թալանեն և իւր թէ ա-
տոնք մերժած ըլլան այդ կոտորի
ոճադործութեան Հեռնարկիլլու

Այս անգամ քէմախի ծանօթ հը-
րէշ Թալիբի որդին խալաւ պէյ
(ժամանակին Օսմ. խորհրդարանի
մէջուս) որ յիշեալ գաւառի սուլ-
թանն է, խիստ հրաման կը դրկէ
շրջակայ էշթէմներուն որ զինուին և
քաղաք զան և բնականաբար առնէ
հաւաքանդելով աւր Հոռոմանէն և
հաւաքունին քաղաքին մէջ և անոնց
միանալով 200 ալ կանոնաւոր թիւրք
դինուորներ, յիշեալ շարագործի զե-
կազարութեամբ կերթան գաւառի
նշանաւոր հայաբնակ Բագառիճ դիւ-
ղերը, Գիւղացիներն իմանալով այս,
իմաց կուտան ծանօթ Մինաս Գա-
րապէշայեանին որի հրամանատա-
րութեան ներքև կը ժողովուն շատ
Հայեր և կոկսի վիճակուած կոխը
Երկու կողմէ հրացանաձգութիւնը
կը տէէ հինգ օր անդադար, բայց
ռազմանի թիւ պակասը զգացուելով,
քաջ զիւղացիները կսախալուն իրենց
դիրքերէն գիւղերը քաշուիլ. շատեր
լեռները կը փախչին, շատեր անձնա-
տուր կըլլան, իսկ քաջ Մինաս Գա-
րապէշայեանը իր երեք եղբայրնե-
րով և ամբողջ ընտանիքով, 25 հո-
գի, կը փակուին իրենց տան մէջ
իրենց վերջին փամփուշտները սպա-
ռելով. բայց թիւրքերը կայրեն
ոռուը, աննկարող լիլի շարչարանք-
ներով կսպանենն ողջ մարդիկը,
որենց յարմար տեսած աղջիկներն
ու կիները կը պատեն իրենց հա-
ւար և պառաւ, ծեր, մանուկ կը
ջեն անձանօթ տեղեր:

Մենք մեր երախտադիտածեան
 լեծագոյն բաժինը պէտք է հանենք
 հայրենիքի սրտ տրամանաւոր պաշակ-
 երուն համար որ զխցադնօրէն
 ռաւեցան և մնտան քաղցր աղա-
 ստիծեան համար անմէք ինկան
 բրինջ վիճակուած պարտականու-
 թեան ճամբուն վրայ, անոնք չար-
 արուեցան ապագայ սերունդին հա-
 խար և ցոյց տուին որ Հայը սկսած
 դարթնիլ իր թմբած քունէն և
 ը պահանջէ ազատ ապրիլ կամ
 եռնիլ:

Այդ գիտակցութեան համար մեր
ընամիներ ջանացին ընալնջել հա-
աստանը, բայց ան պիտի վերածնի
աշնակից պետութիւններու յաղ-
թանակով,

Եւ այս յոյսով կապրի հայ ազգը
ստանայ:

ՍՈՒՐԷՆ ԱՌԱՄԵԱՆ

(Աղջիկ) Սիտի-Պէլ Ապպէս
14 յունիս 1916

$U \in \mathbb{R}^n$

Տ. ԿՆԱՆՆ Մ. ՓԱՐԹԱԿԱՆԻՆ

Արիւնոտ ժանիքները կը տեսնեմ հիմայ Թշնամիներուդ, Հայաստան, բզրկտեղէ պարտասած մագիկները ոսթիդու քեզ կը տեսնեմ արիւնիդ մէջ հպարտել շառագունած, նման կոյսի մը որ կը մարտնչի իսպառ, պատուի սրբազնութեան ի խնդիր:

Պիտի ապրիս դու, Հայաստան, քու
արիւնով, քու աւերներով, քու ցոյցերով
պիտի ապրիս զի աշխան պոռն
աւերացիւ վրէժի օրը, անոնք գունդ ի գունդ, հե
ի հե դէպի քեզ սպանն հաւատքիդ եւ
պատուիդ դքօշը մինչ անհասանելիս
քարծրացուցած, քու տառապանքդ իրենց
ուսին եւ յոյսդ իրենց սրտին:

Պիտի ապրիս դու, Հայաստան, քու
վերքերով քաջագին եւ ծակծկող սլաքնե-
րովդ հսկայի. պիտի ապրիս զի քու պար-
տութիւնդ յաղթանակն է դիւցազներուն,
քու մահդ՝ կեանքը Աստուածներուն. զի
երբ տապալիս, մինչեւ աստղերը կը թըռ-
չիս. երբ հարուածես, մինչեւ դժոխքը կը
մխրճես սուրդ:

Արեւին Ռետ պիտի ապրիս դու, Հա-
յաստա՛ն, պիտի ապրիս մինչեւ որ բոլորը
մեռնին. պիտի ապրիս մինչեւ որ քու յո-
խորտ թշնամիներդ իրենց անմատչելի
աշտարակներէն վար թաւալն ու քու
ոտքերուդ տակ սողան, գալարուին, քու
գթութեանդ ի խնդիր. բայց ներէ՛, ներէ՛
որ այսպանեմ այդ գթութիւնը զի այն
գերեզմանն է վրէժին. ներէ՛ որ այսպա-
նեմ քու անէծքդ զի այն գէնքն է տկար-
ներուն:

Պիտի ապրիս, զի Հայաստանն
դու . . . :

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ ՓԱՐԻԶԷՆ

Ուրախութեամբ կիմանանք որ
վերջերս ազգասիրական եռանդը
սկսած է ծառայիլ փարիզի Հայերին
մէջ ևս, 1915 նոյեմբերի մէջ այնտեղ
ալ կազմուեց է Հայ Երիտասարդաց
Միութիւն մը որ նոյնպէս իր նպա-
տակ ընտրած է օգտակար լինիլ
հայրենիքին, փարիզի Միութիւնը
ևս կը պատրաստուի հանդէսներկա-
յացում մը տալ ի նպաստ Հայաստանի
կարօտեաներին:

869.040.6

Ի ՆՊՍՍՏ ԿՈՎԿԱՍԻ ԶԱՅ ՀԳՄԱՐՈՒ
ՌՈՐՆԵՐԻՆ. — « Մարտիկի հայ
երիտասարդաց Միությունը որ
եր առաջին գործ ընտրեց Կովկասի
հայ կամաւորներին ի նպաստ հան.
գանակութիւնը, կը պատրաստուի
այժմ հանդէս-ներկայացում մը տալ,
որ տեղի պիտի ունենայ 1916 Վե.
ըրզրար 13ի կերակի կէսօրէն ^{հեր-}
ը, Սալոն Մասիկիսի մէջ, (Արւ^սալ
հոգոց, թիւ 1),

Սոյն ցերեկոյթի յաջողութեան
ամար կազմուած գործադիր. յանձ-
ախուժբը ամէն ջանք կը թափէ
աճելի և օգտակար դարձնելու
Լուսին մասը առաւելապէս պիտի

բաղկանայ ֆրանսական կտորներէ և
ֆրանսացի արուեստագէտ արուես-
տագիտու հիներ յանձն առած են ի-
րենց մասնակցութիւն բերել. իսկ
երկրորդ մասը պիտի բաղկանայ
հայկական ներկայացումէ, հետևա-
բար ֆրանսացիներ ևս ներկայ գը-
նուելով սոյն հա՛ղէտ ներկայացու-
մին, թէ՛ իրենց ճաշակին գոհացում
արուած պիտի լինի և թէ՛ հայ յե-
ղափոխական կեանքէն գրուագ մը
բաններով, փոքրիշտով պիտի ծա-
նոթանան ժամանակակից հայ պատ-
մութեան, ինչպէս կը հաւատառուի,
անրամասնութիւններ պիտի հրա-
ռարակուին յայտագրով, կը յու-
սանք թէ ամէն ոք ներկայ պիտի
բռնուի սոյն ցերեկոյթին որով թէ՛
հաճոյալի ժամանց մը վայելած և թէ՛
կովկասի հայ կտրիճներին նպաս-
տած պիտի լինի Տոմսակներ սկսած
են վաճառուիլ:

01U8N38

1916 Նամանք Թուակսանին
Քրիստոսի (1)

Հին Տոմար	Նոր Տոմար
ՓԵՏՐՎԱՐ	ՓԵՏՐՎԱՐ
1 ԲԷ. Ա. օր պահոց անախտորաց	14
2 ԳԷ. Բ. » » »	15
3 ԳԷ. Գ. » » »	16
4 ԵԷ. Դ. » » »	17
5 ՈՒՐ. Ե. » » »	18

Եւ յիշատակ առաքման Յով-
նանու մարգարէին առ Նինուէ-
ացիսն:

6	ՇԲ. Սարգսի զօրավարին և որդւոյ նորա Մարտիրոսի և 14 զինւորացն: Տճկ. ձեմբէի եվ-վել պէ հալա (Օր իջանելոյ ջերմութեան արևու յօղս):	19
7	† ԿԻՐ.	20
8	ԲՆ. Ատովմանց զօրավարաց:	21
9	ԳՆ. Սուքիասանց վկայից:	22
10	ԴՆ.	23
11	ԵՆ. Ոսկեանց քահանայից:	24
12	ՈւՐ.	25
13	ՇԲ. Իսահակայ Պարթևի Հայ-	26

րապետին մերոյ: Տճկ. ձեմբէի
 սանի պէ ապ (Օր ի ղանեոյ
 ջերմութեան արևու ի ջուրս):
 14 † Կիր. Տեառնընդառաջ: 27
 15 Բշ. Մարկոսի եպիսկոպոսին Պիտ- 28
 նի քաջանային, Կիրդի և Բե-
 նիամիւնի սարկաւազացն և Վը-
 կայիցն Արդմահէի, Որմզդա-
 նայ և Սայենի:

16	ԳԶ. Ղևոնդեանց քահանայից:	29
		ՄՍ.ՐՏ
17	ԳԶ.	1
18	† ԵԶ. Վարդանանց զօրավարաց մեռոց, հազար երեսուն և վեց վկայիցն որք կատարեցան ի մեծ պատերազմին: Յիշատակ մեռելոց և տօն Ազգային:	2

19	Ուր.	3
20	Ծր. Կոստանդնուպոլսի սուրբ Ժո- ղովոյն՝ Հարիւր և յիսուն հայ- րապետացն: ՏՃԿ. Ճէմրէի սա- լիս ֆիլ Թիւրապ (Օր իջանե- լոյ ջերմութեան արեւու ի հողն):	4
21	Կիր. Բուն Բարեկենդան: Էլ	5

(1) Տեանել Յունկար ամսին համար
Արմէնիաի նախորդ 26րդ թիւը:

Լանց. (Յիսներորդաց կիւրակէ
— Quinquagésime — իբրեւն
Քարեկենդան):

22 ԲՆ. Ս. օր մեծ պահանգ։
23 ԳՆ. Բ. » » »
24 ԳՆ. Գ. » » » : Լանց. Օր
մախրոց (Cendres)։
25 ԵՆ. Դ. օր մեծ պահանգ։ ՏճԿ. Էվ-
վէլի պէրտիււ աճուղ (Սկիզ-
բն ցրտոյն պատաւանց օր
տեւէ ութ զիշեր և եօթն տիւ)։
26 Ուր. Ե. օր մեծ պահանգ։
27 Շր. Զ. » » » : Թէս-
զորոսի զօրավարին։
28 Կիւր. Է.
29 Բ. Բ. օր մեծ պահանգ

U. U. S.

1	ԳԷ. Թ. օր մեծ պահոց:	17.
2	ԳԷ. Ժ. » » »	15
3	ԵԷ. ԺԱ. » » » : ՏՀԿ.	16
Ախրը պէտրուիլ ամուլ (վերջ ցրտոյն պառաւանց) :		
4	Ուր. ԺԲ. օր մեծ պահոց:	17
5	ՇԲ. ԺԳ. » » » : ԿԻԼ- դի Երուսաղիմայ Հայրապետին և միւս ԿԻԼդի եպիսկոպոսին և մօր նորա Աննայի:	18
6	† ԿԻԼ. Անառակին:	19
7	ԲԷ. ԺԵ. օր մեծ պահոց: ՏՀԿ. Ախրը խամսին (վերջ յիսուն աւուրց երկրորդի մասին ձմե- րան):	20

8	ԳԷ. ԺԶ. օր մեծ պահոց, Գարնա- նամուտս և հասարակած, այն է՝ տիւ և զիշեր հաւասար, Պար- սից՝ Նէլլուզի սուլթանի (Նոր օր արքայական և է նոցա ա- մանոր և պայրամ) :	21
9	ԴԷ. ԺԷ. օր մեծ պահոց :	22
10	ԵԶ. ԺԸ. " " "	23
11	Ուր. ԺԹ. " " "	24
12	ՇԲ. Ի. " " " , Յով- հաննու Երուսաղիմայ հայրա- պետին և հայրապետացն մե- րոյ Յովհաննու Իմա իրին Յձնեցոյ, Յովհաննու Որոտ- նեցւոյն և Գրիգորի Տաթևաց- ւոյն : Լտնց. Աւետույն (An- nunciation) :	25
13	† Կիր. Տնտրին :	26
14	ԲԷ. ԻԲ. օր մեծ պահոց :	27
15	ԳԸ. ԻԳ. " " "	28
16	ԴԸ. ԻԴ. " " " , Միջինք :	29
17	ԵԸ. ԻԵ. " " "	30
18	Ուր. ԻԶ. " " "	31

ԱՊՐԻԼ

19	ԵՐ. ԻԷ. օր մեծ պաշոց, Քա-	1
	ռասուռն մանկանցն որք ի Սե-	
	րաստիա կատարեցան:	
20	† ԿԻՐ. Դատաւորին:	2
21	ԲԷ. ԻԹ. օր մեծ պաշոց:	3
22	ԳՆ. Լ. » » »	4
23	ԴԷ. ԼԱ. » » »	5
24	ԵԶ. ԼԲ. » » »	6
25	ՈՐ. ԼԳ. » » »	7
26	† ԵՐ. ԼԴ. օր մեծ պաշոց, Հօրն	8
	մերոյ Գրեգորի Լուսաւորին	
	մուսն ի վիրապն: — Տարե-	
	գարձ մննդեան Աւլսէրդ Աթա-	
	ղաւորին Պէլժիգի (1874):	

27	ԿԻՐ. Գալստեան:	9
28	ԲԷ. ԼԶ. օր ձեռն պաշտօն:	10
29	ԳԷ. ԼԷ. » » »	11
30	ԳԷ. ԼԸ. » » »	12
31	ԵԷ. ԼԹ. » » »	13

Գործնական (Տաճարաբ) յնվր. 31ին հաղորդած են ֆրանսուսական թերթերին:

Կ.պոլսէն այսօր հաս հասած հանրաքննի կը պատմեն թէ Հայե- թիւն վրայ դործադրուած խժդժու- թիւնների միջոցին աշխարհա- կան (civil, ոչ-զինուորական) Թիւր- քեր խմբովին կը շրջագայէին փո- րոցները և բռնի տաներէն ներս կը մտնէին, հոն պահուելու հայերը դուրս հանելու համար:

Երբ թիւի կամարջին վրայ դրո- յուցան 10 հայերի գիտակներ որոնք ինչուստ էին Մի քանի էւրոպա- յիկներ ներգութիւններ տուին Միւս- ման և:

Շատ ոչ հրամաններ եկան զօ- ւար վան Տէր Կոլլէն որ կող- քուս և սպանութիւն ընողները պատժուին:

Ֆրանսանգլիական զօրքերին կու- խաղի թերակողիէն հեռանալէն թաոյ, կացութիւնը աւելի հանգա- րացաւ:

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՐԱՆԱԿԸ
ԹԻՒՐԲԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադ 26 յունվար — Էրզ- րումի երկրամասին մէջ կը շարու- նակենք ձօռն հետապնդել Թիւր- քերին, ամէն մէկ շէն տեղի մէջ գե- ղինք բռնելով:

Մանակերտի երկրամասին մէջ յաջող ընդհարումներ ունեցանք թշնամի տարրերի այրուծիերին և հեռակներին հետ:

Թիւրքերէն առինք իրենց զին- ւորական հացագործութեան գոր- ծիքները, իրենց պարէնաւորման միջոցները մեծաքանակ ալիւ- րով, հացով, պաքսիմատներով, պա- հածոյ մսերով մէկտեղ, ինչպէս նաեւ խոտ, արտաք և դուար:

29 յնվր. — Թորթումի լճի երկ- րամասին մէջ, մեր զօրքեր կը յա- ւաքի մեն Տուսուտայ լեռնաշղթայի հիւսիսակողմը:

Էրզրումի արեւելեան կողմը դէ- պի վերին բնակչի հովիտը յառա- յանալու համար Թիւրքերի ըրած փորձը արգիլուեցաւ մեր հրետանիի կրակին տակ:

Կը շարունակենք հալածել Թիւրք զօրքերը որոնք Գըղդալէի երկրա- մասը բռնած էին, տեղ տեղ մեր զօրքեր կը քալեն երկու սաժէն թանձրութիւն ունեցող ձիւնի վը- րոյ:

31 յունվար — Տասնհինգ օրէ ի վեր շարունակուած պատերազմա- կան զործողութիւնները կանոնաւո- րապէս իրադործեցին և արգարա-

ցուցին մեր կանխատեսութիւնները: Զօրավար Եուզէնիչի զօրքերը, օս- մանեան զօրաբանակի կեդրոնին վը- րայ իրենց տուած առաջին հար- ւածը ընդարձակելով նշանաւոր յա- ջողութեան մը վերածելէ յետոյ, հե- տապնդեցին թշնամիին և իրենց ա- ռաջապահներ արձակեցին Էրզրումի տմբութիւններին վրայ, միևնոյն ժա- մանակ այդ զօրքեր ուժգին թափով մը Թիւրքերի աջ թևին վրայ յար- ձակելով, ստիպեցին անոնց դատար- կել նշնաղշէրգ-քինիսի (Մէլաղկերտ) երկրամասը և նահանջել Մուշի հով- տին մէջ, վերջապէս, այդ գործող- լծեան մէջ մենք թշնամին տեղահան ըրինք 60 վերստ երկարութիւն ու- նեցող երկրամասէ մը որ նախապէս լաւ կազմակերպած էր, և մենք շատ սաստիկ ցուրտ կլիմայ ունեցող լեռներէն իջանք դէպի բազմաբնակ, դիւրամատչելի և ձմրան միջոցին մեր զօրքերի բանակաւորող լինելու յար- մար երկրամասեր:

Հոռոմէն կը հեռագրեն յնվր. 31ին. « Զիօրնալէ տ 'իդալիա » ին կիմա- ցընեն Պետրոգրադէն թէ վօն տէր Կոլլ Փաշան որ Միջագետքի թիւրք բանակին հրամանատարութիւնը կը- նէր, այժմ Էրզրում կը գտնուի ընդ- հանուր հրամանատարի պաշտօնով:

Էրզրումի մէջ փակուած կը մնան 80.000 թիւրք զօրքեր: Բերդին մէջ երկու շաբաթի համար միայն ուտելիք կը գտնուի:

Սի ծովի ռուս նաւատորմը կը մաքրուի սկզի ռուս զօրաբանակի աջ թևի շործողութիւններին: Ետերը կը մտնեն Տրապիզոնին:

Աթէնքէն կը հեռագրեն յնվր. 31ին. « Կ.պոլսէն դիւանագիտական շրջանակներէ տեղեկութիւններ ըս- տացուած են թէ ռուս զօրքերը նոր պարտութեան մ'ալ են թաքիլելով օս- մանեան զօրաբանակը, պաշարեր են եղեր Էրզրումը: Տեղական իշխանու- թիւնները և պանքաները վերջին րոպէին մեկնել են քաղաքէն հա- զի խուսափելով կողակներէն:

Ռուս զօրաբանակի բազուկ մը կը յաւաքանայ Տիգրիսի հովտի երկա- րութեամբ:

Աճապարանքով կամրացնեն Լն- կիւրին և Սուազը:

Այսլորեր պանական երկիւղի ապաւորութիւն մը յառաջ բերած են Կ.պոլսի մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Իօրա Պրայս Իօրաբերի ժողովին մէջ հետեւեալը խօսած է Հայաստանի ինքնավարութեան մասին որ հրա- տարակուած է անգլիական մամուլին մէջ և արտատպուած ռուսական եայլ լրագիրներին մէջ:

« Դաշնակիցները պէտք է իրենց հաշիւներ տեսնեն Թիւրքերի հետ, վտարելով Թիւրքերին այնտեղ ուր- կէ եկած են: Այս կերպով կարագա- նայ փոքր Ասիայի բաժանումը, Դաշ- նակիցների երկրորդ խնդիրն է գոհացնել Հայ ժողովրդին, անոր ինքնավարութիւն տալով: »

Հայերի կրթական դերը և պե- տական ընդունակութիւնները մատ- նանելով, Պրայս կըսէ թէ Հայերին ինքնավարութիւն տալով փոքր Ասիայի մէջ կստեղծուի մի պետութիւն որ կը լինի նպատակ խաղաղու- լան հասնելու իմաստով: Դաշնակիցները Պրայսի կարծիքով, Հայե- րին անհրաժեշտ է մուտք ունենալ Միջերկրական ծովը, այնպէս ա- նոնք կը մատնուին Սերպիայի մեկու- սացած վիճակին: Ասիկա չիտախտեր Ֆրանսայի շահերը Սերպիայի մէջ և իտալիայի շահերը Ատալիայի մէջ:

Եւրոպան և մանաւանդ Անգլիան շատ պարտական են Հայերին: Անգ- լիան մեղաւոր է Պէրլինի դաշնագրին և Կիպրոսի պայմանագրին համար, որի շնորհով Թիւրքերին երկար տա- րիներ կողոպտեց և սպաննեց Հայե- րին:

« Հեռու չէ այն օրը, ըստ Իօրա Պրայս, երբ Անգլիայի խօսքը՝ պաշա- պանուած Ֆրանսան և Ռուսիան՝ օրէնք պիտի դառնայ փոքր Ասիայի մէջ: »

ԳԵՐՄԱՆ ՍԱԽԱՆԱԿ ՄԷ
ՓԱՐԻՉԻ ՎՐԱՅ

Վիլհէլմ կայսրի ծննդեան 57րդ տարեդարձը յունվար 27ին յաղ- թական կատով մը տօնելու համար թէն շատ ջանքեր ըրին գերման զօրքերը ֆրանսական և պէլժական ռազմաճակատներին վրայ, բայց ան- յաջող և ակնկար յետ մղուեցան:

Ռուսի կերիի թէ զօրքերին դէմ քաջաբար կռուելէ յուսահատ, ուղե- ցին վառաբար յարձակիլ յանկարծ անգլէն բնակիչների վրայ և դէթ մի քանի մարդ սպաննելով զոհել իրենց Վիլհէլմ-Մոլլերին: Յունվար 29ի շաբաթ գիշեր գերմանական ցէրլէն մը փարիզի վրայ սաւառնելով ահա- գին բարձրութենէ ռումբեր վար նետեց: Մինչև որ ֆրանսական օդա- նաւորդներ հալածել ելան զինք, յաջող եւ փախչիլ, օդատեղով թանձր մշուշն որ կը տիրէր այդ միջոցին փարիզի վրայ: Գերման օդանաւորդը հաղիւ 1 կամ 2 վայր- կենի մէջ իր բարձրարժեքութիւն կա- տարած էր արդէն: Քանի մը տու- ներ վրած և աւերակներին տակ թաղուած էին իրենց անկողնի մէջ գտնուող տղայներ և կիներ: 28 մարդ մեռած և 29 վիրաւորուած են: Ուրեմն 52 զոհ բարձրարժեքի:

ԹԻՒՐԲԱՅԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրք կառավարութիւնը Արվիտի և Միջագետքի զօրքերը ստուարացնելու հա- մար զենքի տակ կանչեց 18էն մինչև 52 տարեկան բոլոր մարդերը:

— Լոնտոնի «Գալվազ» Սթրիկի թըղ- թակիցը հեռագրած է իր թերթին:

« Բաղրովին վատահեյի տղրիւրէ մը կը տեղեկանաւ որ 50.000 գերմանացի զօր- քեր վերջերս հասած են Կ.պոլսի և քիչ օրէն ուրիշների գալուն ալ կը պայտախ:

Գերմանական այգչափ բաղմամբի գո- րաբանակի մը յանկարծակի և անակնկալ կերպով այդպէս գալը շատ մեծ անվստա- հութիւն և խորին սխալալութիւն մը գրգռած է օսմանեան մայրաքաղաքին մէջ: Չեմ կարծեր թէ այդ զօրաբանակը Կ.պոլսի կը համարմբուի Ազիպատի դէմ արշաւանքի մը նպատակով, ալ աւելի պէտք է յատկացուի Լնվէր փաշայի խա- խուտ իշխանութիւնը պահպանելու և մա- նաւանդ ամրացնելու գերմանական լուծը որի տակ հեծելէ և քրթնելէ չդադրի Թիւրքերին:

Արդարեւ Թիւրքերը կսկին սաքի ել- նել Լնվէր փաշայի գերմանական բռնապե- տութեան դէմ և անոր կառավարութիւնը սարսափի ազդեցութեամբ միայն կանգուն մնացած է: Շատ անգամ դաւադրութիւն- ներ նիւթուած են իրեն դէմ, բայց երեւան ելնելով ճշուած են անողոք վայրագու- թեամբ մը: Գեռ վերջերս, 21 թիւրք սպայ- ներ պարզապէս Լնվէր փաշայի նկատմամբ անհամակիր լինելու կոտորածով ձերբա- կալուած և իրենց վզէն մէկ մէկ քար կտա- լելով վտարի ծովը նետուած են միևնոյն գիշերը: »

ՀԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արխանգէլէն կիմացունեն անգ- լիական լրագիրներէն որ ռուսական տղ- րաւորահանպատի մէջ ցուրտը Ռէօ- միւրի ջերմաշափով գէրդէն 30 և մինչև 35 աստիճան վար իջած լինելով, նաւարկութիւնը գրէթէ դադրած կը նկատուի:

— Հեռահեռ եկած լուրերը կը հաստատեն թէ յունվար 12ը արիւ- նահեղ օր մը եղած է Պէրլինի մէջ: Հացի և անունգի պակասութեան պատճառով եղած մեծ ցոյցին հրա- ցանի հարուածներով պատասխաններ է զինուորական իշխանութիւնը, շատ մը կիներ ու տղայներ վիրա-ւորուել կամ սպաննուել են:

— Վիլհէլմ կայսրը որի համար լուր տարածուած էր թէ ծանր հիւ-ւանդ է, Պալքանները զնացած է եղեր: Նոյն իսկ ճաշկերպութի մ'ալ ներկայ գտնուել է նիշի մէջ, իրեն տեղանակից ունենալով Պուլկարիայի Ֆէրաիմանտ թագաւորը, իր վիճա- կի, երթիկներին և շարժումներին մա- սին ընդհանրապէս լուսթիւն կը պահուի պաշտօնապէս և զրոյցներն ընդարձակ առպարէզ կը գտնեն շրջաբերութեան համար:

ՆՈՐ ՄՏԱՏՈՒԾ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՄԱՐԱՆՈՒՄԵՐ, հասարակական-գրա- կան շաբաթաթերթ « Կովկասի Հայոց Բու- րեղործական Ընկերութեան »: Ելոյ է տես- նում կիրակի օրերը: Թիւրք կը բաղկա- նայ 16 մեծադիր երեսներէ և կաշիւա- տակցին ծանօթ դրագէտներ: Խմբագիրն

Հայերէն Տպարանի Մ. Փոքրոսյանի
Le Gérant: François CARRIER.
Marseille. — Imprimerie de Midi